

Uganda

– vårdnad och äktenskap

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lifosrapport: Uganda – vårdnad och äktenskap

2018-09-21, version 1.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2018

Omslagsbild: Wikimedia Commons

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehåll

1. English summary.....	4
2. Inledning	5
3. Allmänt om familjerätt i Uganda	5
4. Äktenskap.....	6
4.1. Allmänt om äktenskap i Uganda	6
4.1.1. The Marriage and Divorce Bill	7
4.2. Traditionella äktenskap	7
5. Vårdnad	9
5.1. Barn födda utom äktenskap	9
5.2. Barn födda i traditionella äktenskap.....	9
5.3. Födelseregistrering och födelsebevis	10
5.4. Skilsmässa	11
5.5. Vårdnadstvister.....	11
6. Lifos kommentar	12
Källförteckning	14
6.1. Elektroniska källor	14
6.2. Tryckta källor	17

1. English summary

Ugandan Family Law is based on the Ugandan Constitution of 1995 as well as several laws regulating marriages, divorces and children's rights. While some laws were adopted in the early 20th century during the colonial era, other laws were adopted in the last decades. This creates a complex web of different legal sources sometimes contradicting each other on matters such as marriage, divorce and child custody.

Christian, Muslim, Hindu as well as customary marriages are all legally recognized forms of marriage in Uganda, but different laws govern them. For a traditional marriage to be legally recognized the full dowry has to be paid to the bride's family according to a verdict in the High Court of Uganda. However, other sources claim that the spouses also need to be able to present a traditional marriage certificate issued by the Uganda Registration Service Bureau for a customary marriage to be valid.

According to Ugandan constitution and laws, both parents enjoy parental rights over children born in wedlock, regardless the form of marriage. For a child born in wedlock, both parents are required to register their parental status when registering the child. If a child is born out of wedlock, the father is neither automatically registered, nor forced to register as father of the child.

In contested cases, the Family Division of the Ugandan Judiciary settles cases concerning custody over a child. Several sources indicate that the welfare of the child is the guiding principle of the process; nonetheless, it is common for the father to be granted sole custody of the child by the courts when the spouses for example are separating after a customary marriage.

A process to amend the conflicting marriage and divorce laws of Uganda has long been ongoing. The Uganda Law Reform Commission introduced an amended *Marriage Bill* 2017 aiming to repeal the existing marriage and divorce laws, and to clarify the equal status of different marriages in the Ugandan legal system. To date, the bill has not been passed into law by the Ugandan parliament.

2. Inledning

Denna rapport om vårdnad av barn och äktenskap i Uganda har tagits fram av Migrationsverkets center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet (Lifos) efter förfrågan från personal inom Migrationsverkets operativa verksamhet.

Rapporten syftar primärt till att redogöra för det rättsliga läget avseende vårdnadsfrågor i Uganda. Särskilt fokus ligger på vårdnadsfrågor i de fall då föräldrarna ingått ett traditionellt äktenskap. Rapporten gör dock inte anspråk på att vara uttömmande avseende samtliga rättsregler och rättsprinciper som kan vara tillämpliga gällande vårdnad.

3. Allmänt om familjerätt i Uganda

I den ugandiska konstitutionen från 1995 stipuleras att alla födslar och äktenskap ska registreras av den ugandiska staten. Angående familjens rättigheter framgår följande:

31. Rights of the family.

(1) Men and women of the age of eighteen years and above have the right to marry and to found a family and are entitled to equal rights in marriage, during marriage and at its dissolution.

(2) Parliament shall make appropriate laws for the protection of the rights of widows and widowers to inherit the property of their deceased spouses and to enjoy parental rights over their children.¹

I den ugandiska lagen *Children Act* från 1997 framgår att varje barn har rätt att leva med sina föräldrar, och att varje förälder eller vårdnadshavare har *parental responsibility* för barnet. Av definitionen i lagtexten framgår att begreppet avser “all rights, duties, powers, responsibilities and authority which by law a parent of a child has in relation to the child”.²

Frågan om vårdnad av barn är starkt kopplad till huruvida föräldrarna är gifta eller inte, samt vilken typ av äktenskap föräldrarna ingått. Innan vårdnadsbestämmelserna diskuteras nedan kommer därför Ugandas äktenskapslagstiftning att klargöras.

¹ Uganda Legal Information Institute (ULII), *Constitution of the Republic of Uganda*, 1995, <https://ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/0> (hämtad 2018-08-16)

² ULII, *Children Act*, 1997, <https://www.ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/59> (hämtad 2018-08-16); ULII, *The Children (Amendment) Act*, 2016, <https://ulii.org/ug/legislation/act/2015/2016/Children%20%28Amendment%29%20Act%202016.pdf> (hämtad 2018-08-16)

4. Äktenskap

4.1. Allmänt om äktenskap i Uganda

Uganda har flera former av erkända äktenskap, däribland borgerliga³, kristna, muslimska, hinduiska och traditionella äktenskap.⁴ Enligt Uganda Registration Service Bureau (URSB) regleras olika äktenskap av olika lagar:

- kristna och borgerliga äktenskap (*monogamous marriages*) regleras av *Marriage Act 1904*,
- traditionella äktenskap regleras av *Customary Marriage (Registration) Act 1973*,
- hinduiska äktenskap regleras av *Hindu Marriage and Divorce Act 1961*,
- muslimska äktenskap regleras av *Marriage and Divorce of Mohammedans Act 1906*.⁵

I *Marriage Act 1904* framgår bland annat att ett äktenskap inte är giltigt om det ingåtts utan att ha registrerats hos lokal registrator. Det är URSB som är ansvariga för att registrera äktenskap, oaktat vilken typ av äktenskap som ingåtts. Äktenskapet måste dock ingås i en av URSB godkänd gudstjänstlokal, och att ingå äktenskap på annan plats är olagligt.⁶

Äktenskapslagstiftningen i Uganda har länge kritiserats för att vara otidsenlig och diskriminerande mot kvinnor. Särskilt *Marriage Act 1904* och den lag som reglerar skilsmässor i Uganda, *Divorce Act*, lyfts fram som exempel på lagstiftning som missgynnar kvinnor vad gäller äktenskap och skilsmässa. Även traditionella seder såsom hemgift har kritiserats, i synnerhet av feministiska och progressiva rörelser som varit pådrivande i förändringsarbetet i mer än femtio år.⁷ Ett behov av att reformera men också

³ Den engelska termen är *civil marriage*. Eftersom dessa äktenskap anses juridiskt giltiga används här den motsvarande svenska termen ”borgerliga äktenskap”.

⁴ Uganda Registration Service Bureau (URSB), *Registration of Marriages in Uganda (June 2016)*” [pressmeddelande], 2016-06-06, <https://www.jlos.go.ug/index.php/document-centre/civil-registrations/391-press-statement-on-registration-of-marriages-in-uganda/file> (hämtad 2018-09-21)

⁵ Mujuzi, Jamil Ddamulira, “*The Ugandan Customary (Registration) Act: A Comment*”, *Journal of Third World Studies*, vol. 30, nr 1, 2013, <https://www.questia.com/library/journal/1G1-334378976/the-ugandan-customary-marriage-registration-act> (hämtad 2018-08-16); URSB, *Civil Registration*, odaterad, <https://ursb.go.ug/services/civil-registration/> (hämtad 2018-08-16)

⁶ New Vision, *URSB Cautions Churches on Marriage Registration Compliance*, 2018-01-16, https://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1469148/ursb-cautions-church-compliance-marriage-registration (hämtad 2018-08-24)

⁷ Kintu, Deborah, *The Ugandan Morality Crusade: The Brutal Campaign Against Homosexuality and Pornography Under Yoweri Museveni*, 2018, Jefferson: McFarland & Company, Inc. Publihers, s. 21-23

harmonisera äktenskapslagarna mot Ugandas konstitution och domstolarnas praxis har lyfts men inte implementerats.⁸

4.1.1. The Marriage and Divorce Bill

År 2009 introducerades *The Marriage and Divorce Bill* av Uganda Law Reform Commission (ULRC). Lagförslaget syftade till att harmonisera, reformera och ersätta de befintliga ugandiska äktenskapslagarna. Ursprungligen syftade också lagförslaget till att tydliggöra vad som gäller vid samlevnad utan giftermål. I lagförslaget specificerades att alla äktenskapsformer - borgerliga, kristna, traditionella, hinduiska och muslimska - skulle ha samma rättsliga status i Uganda.⁹

I juli 2017 publicerade ULRC ett omarbetat lagförslag vilket presenterades under det kortare namnet *The Marriage Bill*.¹⁰ ULRC ändrade namnet till *Marriage Bill* eftersom lagförslaget inte längre behandlar den kontroversiella frågan om samboskap (*cohabitation*).¹¹

Enligt ULRC:s hemsida har lagförslaget inte antagits av det ugandiska parlamentet.¹² Lifos drar därför slutsatsen att de lagar vilka listats ovan är de som huvudsakligen reglerar äktenskap i Uganda idag (se 4.1 Allmänt om familjerätt i Uganda).

4.2. Traditionella äktenskap

Traditionella äktenskap i Uganda regleras av *Customary Marriage (Registration) Act 1973*. I denna klargörs definitionen för ett traditionellt äktenskap som:

[...] a marriage celebrated according to the rites of an African community and one of the parties to which is a member of that community [...]¹³

I samma lag stipuleras att traditionella äktenskap ska registreras i det *marriage district* där parterna gift sig med avläggande av avgift. Görs detta utfärdas ett *customary marriage certificate*. Äktenskapsintygets vikt betonas i samma lag:

⁸ Uganda Women's Network (UWONET), *Facts in the Marriage Bill 2017*, 2017-03-30, <https://www.uwonet.or.ug/download/documentations/FACTS-IN-THE-MARRIAGE-BILL-2017-2017..pdf> (hämtad 2018-08-16)

⁹ Kintu, 2018, s. 21-23

¹⁰ Uganda Law Reform Commission (ULRC), "Marriage Bill 2017", 2017-07-20, <http://www.ulrc.go.ug/content/marriage-bill-2017> (hämtad 2018-08-16).

¹¹ *Uganda Radio Network*, "Marriage & Divorce Bill Changed", 2017-07-06, <https://ugandaradionetwork.com/story/marriage-divorce-bill-changed> (hämtad 2018-08-16); UWONET

¹² ULRC, "Legislative Proposals", odaterad, <http://www.ulrc.go.ug/content/legislative-proposals> (hämtad 2018-08-16)

¹³ ULII, *The Customary Marriage (Registration) Act 1973*, <https://www.ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/248> (hämtad 2018-08-16)

10. Evidence of a certificate of customary marriage.

A certificate of a customary marriage issued under this Act or a certified copy of the certificate shall be conclusive evidence of the marriage for all purposes in any written law.¹⁴

Det traditionella äktenskapet ska registreras så snart som möjligt, dock senast sex månader efter att bröllopsceremonierna avslutats. Vid dröjsmål av registreringen utfärdas böter. Ett traditionellt äktenskap är ogiltigt om kvinnan är under 16 år, mannen är under 18 år eller om någon av parterna inte är vid sina sinnens fulla bruk. Äktenskapet kan också ogiltigförklaras om makarna är släkt. Lagen klargör vidare att traditionella polygama äktenskap är tillåtna.¹⁵

Av domar i ugandiska domstolar framgår att bevis för ett traditionellt äktenskap är betalning av den hemgift (*dowry*) som brudens familj begärt. Innan betalningen av hemgiften skett kan makarna ses som sammanboende, men det traditionella äktenskapet är inte giltigt förrän hela hemgiften är betald.¹⁶

Uppgifterna om vad som krävs för att ett traditionellt äktenskap ska anses juridiskt giltigt går dock isär. Efter debatt i Uganda om huruvida ett traditionellt äktenskap är giltigt om inte ett äktenskapsbevis kan uppvisas publicerade URSB ett pressmeddelande i juni 2016 där det klargjordes att trots att traditionella äktenskap erkänns i Uganda måste makar inom dessa äktenskap, i likhet med andra makar, registrera äktenskapet hos URSB. Detta framför allt för att makarna ska kunna bevisa sitt äktenskap.¹⁷ Tidningen *Daily Monitor* rapporterade i samband med pressmeddelandet att alla äktenskap i Uganda måste registreras hos myndigheterna för att betraktas som juridiskt giltiga.¹⁸

Den ugandiska dagstidningen *New Vision* rapporterade i september 2016 att så många som 70 procent av makar inom traditionella äktenskap under 40 år i Uganda inte registrerat sina äktenskap. Det framgår dock inte av artikeln hur myndigheterna tagit fram siffrorna.¹⁹

I arbetet med att öka tillgängligheten och servicen till landets medborgare har det inom en rad områden, såsom registrering av nya barn och dödsfall,

¹⁴ *The Customary Marriage (Registration) Act 1973*

¹⁵ Ibid

¹⁶ Se bland annat High Court of Uganda (Kampala Family Division), *Namukasa v Kakondere (DIVORCE CAUSE NO. 30 OF 2010)*, UGHCFD 49, 2015-04-10, <https://ulii.org/ug/judgment/hc-family-division/2015/49> (hämtad 2018-08-16)

¹⁷ URSB, 2016

¹⁸ *Daily Monitor*, "All Marriages Must Be Registered – Government", 2016-06-06, <http://www.monitor.co.ug/News/National/All-marriages-must-be-registered--government/688334-3233852-n1vcglz/index.html> (hämtad 2018-08-16)

¹⁹ *New Vision*, "Ugandans Not Registering Their Customary Marriages", 2016-09-15, https://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1435399/ugandans-registering-customary-marriages (hämtad 2018-08-16)

utvecklats mobila tekniska lösningar för rapportering till de ugandiska myndigheterna (se även 5.3 Födelseregistrering och födelsebevis). Det finns emellertid ingenting som tyder på att ett liknande system utvecklats för registrering av äktenskap.²⁰

5. Vårdnad

5.1. Barn födda utom äktenskap

I Ugandas *Births and Deaths Registration Act 1973* görs en åtskillnad mellan ett barn fött inom äktenskap och ett barn fött utom äktenskap. Definitionen för ett barn fött inom äktenskap är enligt lagens definition ”a child of a lawful marriage”. Av lagen framgår också att fadern till ett barn som föds utom äktenskap inte automatiskt registreras:

9. Registration of a child, not a child by marriage.

Notwithstanding section 7, the father of a child, who is not a child by marriage, shall not be required to register particulars concerning the birth of the child, and no person shall be entered in the register as father of the child unless the father consents—

-by signing the register as father of the child; or

-by signing a consent in the prescribed form and forwarding it to the registrar of the births and deaths registration district in which the child was born.²¹

Lagen kompletterades år 2015 med *Registration of Persons Act* som klargör vad som gäller för födelseregistrering i Uganda. Där framgår att det både är mammans och pappans plikt att registrera barnet, samt att registrera båda föräldrarnas individuppgifter. I lagens 35 § framgår att en person inte ska registreras som far till barnet i *contested cases*.²²

5.2. Barn födda i traditionella äktenskap

Trots att *Children Act* klargör att båda föräldrarna har ansvar för ett barn skriver International Federation for Human Rights att fadern i praktiken har ensam vårdnadsrätt om ett barn föds i ett traditionellt äktenskap.²³

²⁰ UNICEF Eastern and Southern Africa, “Mobile Technology Innovations Greatly Strengthen Accountability for Results to Children”, 2016-02-02, https://www.unicef.org/esaro/media-centre_uga2016_mobile-tech-innovations.html (hämtad 2018-09-17)

²¹ ULII, *Births and Deaths Registration Act, 1973*, <https://www.ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/30> (hämtad 2018-08-16)

²² ULII, *Registration of Persons Act, 2015*, <https://www.ulii.org/ug/legislation/act/2015/4-6> (hämtad 2018-08-16)

²³ International Federation for Human Rights, *Women’s rights in Uganda: gaps between policy and practice*, 2012, <http://www.fidh.org/IMG/pdf/uganda582afinal.pdf> (hämtad 2018-08-16)

Angående vårdnad skriver OECD Development Centre's Social Institutions & Gender Index (SIGI) att det inte finns några lagar som stipulerar att män måste vara familjens överhuvud. Familjerätten styrs dock av sedvanerätt, vilken är diskriminerande mot kvinnor. Trots att civilrätten ska råda när sedvanerätten strider mot konstitutionen, är det i praktiken inte så i vårdnadsfrågor i Uganda. *Children Act* stipulerar att båda föräldrarna ska ta hand om sina barn, men sedvanerätten stipulerar att män har ensamt vårdnadsansvar vid skilsmässa. Konstitutionen garanterar kvinnan jämlikhet i äktenskapet, även vid skilsmässa, men idag lyckas inte lagen upprätthålla denna rätt.²⁴

5.3. Födelseregistrering och födelsebevis

Enligt *Registration of Persons Act, 2015* är födelseregistrering i Uganda gratis och obligatorisk. Registrering ska ske direkt efter födseln.²⁵ Tidigare var det URSB som var ansvariga för födelseregistrering i Uganda, men från den 1 januari 2016 är det National Identification and Registration Authority (NIRA) som har mandat att registrera födselar.²⁶

Andelen registrerade barn i Uganda har varit väldigt låg, och år 2000 uppskattade UNICEF att ca 4 procent av ugandiska barn under fem år var registrerade. Efter introducerande av mobila, elektroniska registreringssystem (*Mobile Vital Record System, MVRS*) ökade antalet registrerade födselar till nästan 70 procent under 2015.²⁷ Andelen barn under fem år som har ett födelsebevis gick också upp på tre år från 17 procent (2011) till 67,4 procent (2014). Föräldrar som registrerar sina barn genom ett av de mobila registreringssystemen får ett födelsebevis direkt i handen.²⁸ Detta kontrasteras mot det ineffektiva och komplicerade system som rådde innan 2011, då föräldrar var tvungna att uppsöka URSB:s kontor i Kampala för att registrera sina barn och få utfärdat ett födelsebevis.²⁹

Födelsebevis utfärdas på *Civil Registrar's Office*, alternativt i någon av de mobila registreringssystemer som UNICEF hjälpt den ugandiska regeringen att etablera.³⁰ För att få utfärdat ett födelsebevis behöver båda föräldrarna uppvisa identitetshandlingar, en födelseanmälan samt uppgifter om barnet (namn, kön, födelsedatum, födelseplats m.m.). Båda föräldrarnas

²⁴ OECD Development Centre's Social Institutions & Gender Index (SIGI), "Uganda (Country Profile)", <https://www.genderindex.org/country/uganda/> (hämtad 2018-08-16)

²⁵ Ibid.

²⁶ NIRA, "Transfer of Births, Deaths and Adoption Order Registration from URSB to NIRA Effective January 01, 2016", odaterad, <https://www.nira.go.ug/index.php/2015/12/30/migration-birth-and-deaths/> (hämtad 2018-08-22)

²⁷ UNICEF Uganda, *Annual Report 2017, 2018*, https://www.unicef.org/uganda/UNICEF_UgandaAR2017-WEB.pdf (hämtad 2018-08-22)

²⁸ UNICEF Uganda, *Birth Registration*, [https://www.unicef.org/uganda/Birth_reg_print\(2\).pdf](https://www.unicef.org/uganda/Birth_reg_print(2).pdf) (hämtad 2018-08-22)

²⁹ *The Observer*, "Birth, Death Registration Go Online", 2011-09-21, <https://observer.ug/news-headlines/15158-birth-death-registrations-go-online> (hämtad 2018-08-22)

³⁰ Ibid.

identitetsuppgifter registreras också, inklusive deras civila status och nationella identitetsnummer.³¹

5.4. Skilsmässa

Utöver de olika äktenskapslagarna vilka nämnts ovan är det *Divorce Act* från 1904 som reglerar skilsmässor i Uganda. Lagen är, likt *Marriage Act 1904*, mycket gammal, och har kritiserats av Centre for Policy Analysis för att vara obsolet. Den ugandiska författningsdomstolen har dömt ut flera av lagens sektioner då de strider mot konstitutionen. Lagen har emellertid inte ändrats i enlighet med domstolens utslag vilket medför att det därmed förekommer praxis i domstolarna som skiljer sig från den skrivna lagen.³²

Det står för Lifos inte klart huruvida *Divorce Act* tillämpas på alla äktenskapsformer, eller bara borgerliga och kristna. Lagförslaget *Marriage Bill* är dock tänkt att ersätta även *Divorce Act*.³³

5.5. Vårdnadstvister

Angående vårdnadsfrågor stipulerar *Divorce Act* att det är helt upp till domstolen att besluta om vårdnaden i tvister.³⁴ Det ugandiska domstolsväsendets hemsida klargör att det är högsta domstolens avdelning *Family Division* som handlägger familjerättsliga ärenden, däribland vårdnadstvister.³⁵ Av *Children Act* framgår att det är barnets bästa som ska vara den vägledande principen när beslut tas som rör barnen.³⁶

Flera källor gör dock gällande att pappan vid tvister ofta anses ha ensamt vårdnadsansvar. Amerikanska utrikesdepartementet skriver i sin rapport om mänskliga rättigheter i Uganda 2017 att sedvanerätten i många avseenden är diskriminerande mot kvinnor, exempelvis vad gäller äktenskap och skilsmässa. Under sedvanerätt har kvinnor ofta svårt att behålla vårdnaden om sina barn i det fall deras make går bort.³⁷ Den ugandiska advokatbyrån CR. Amany Advocates and Solicitors, baserad i Kampala, skriver på sin blogg följande om vårdnadsfrågor:

³¹ UNICEF, "Uganda – Unicef Data", 2017, <https://data.unicef.org/resources/crvs/uganda/> (hämtad 2018-08-22)

³² Monica, Godiva Akullo, *How Long Shall We Wait? An Analysis of the Marriage and Divorce Bill, 2009*, Centre for Policy Analysis (CEPA), 2015-07-08, <http://cepa.or.ug/wp-content/uploads/2018/06/270900389-HOW-LONG-SHALL-WE-WAIT-AN-ANALYSIS-OF-THE-MARRIAGE-AND-DIVORCE-BILL-2009.pdf> (hämtad 2018-08-21)

³³ ULRC, *Marriage Bill*, 2017, <http://www.ulrc.go.ug/content/marriage-bill-2017> (hämtad 2018-08-16)

³⁴ ULII, *Divorce Act*, § 29, 1904, <https://ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/249> (hämtad 2018-08-16)

³⁵ Judiciary of the Republic of Uganda, "Family Division", 2018, <http://judiciary.go.ug/data/smenu/15/Family%20Division.html> (hämtad 2018-08-16)

³⁶ *Children Act*

³⁷ US Department of State, *Country Report for Human Rights Practices 2017 – Uganda*, 2018-04-20, s. 30, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41158> (hämtad 2018-08-16)

In the Ugandan legislation and courts of law, in determining who should have the custody, its well established that the paramount consideration is the welfare of the child. [...] Factors such as the father's natural and superior right to the custody of the child as against the mother, the claims of the other relatives and the conduct of the parties among others, should be taken into account in determining the welfare of the child.³⁸

SIGI skriver att harmoniseringen och likriktningen av de parallella rättssystemen i Uganda har haft begränsade resultat. Detta har lett till kryphål i tillämpningen av lagarna som i praktiken försvagar kvinnors rätt i familjerna. Trots att kvinnors jämlikhet i frågor om äktenskap, vårdnad och skilsmässa är stipulerad i konstitutionen undermineras dessa rättigheter av sedvanerätt.³⁹

Den ugandiska veckotidningen *The Observer* skriver också att vårdnadstvister ofta leder till att pappan får vårdnaden vid vårdnadstvister i domstol:

Uganda is a patriarchal society and many times the father's best interest is assumed to be the child's best interest. A child is seen to belong to the father; part of the father's property, and whatever he says is final. Thus in most cultures, in case of separation or divorce, the child automatically goes to the father regardless of whether he can take care of him or her. In fact, some families withdraw children from their mothers and take them to live with paternal aunts or uncles, claiming that the children have to grow up with their people.⁴⁰

6. Lifos kommentar

Lifos konstaterar att den ugandiska lagstiftningen i frågor om äktenskap, skilsmässa och vårdnad bygger på flera olika lagar som inte alltid harmoniserar med varandra eller med den praxis som ugandiska domstolar tillämpar. Flera av lagarna är mycket gamla och har kritiserats för att idag vara obsoleta. För att harmonisera lagstiftningen har progressiva rörelser i ett halvt sekel drivit på för förändring av lagstiftningen, men det nuvarande lagförslaget – *Marriage Bill* – har inte antagits av det ugandiska parlamentet.

³⁸ CR. Amana Advocates & Solicitors Blog [blogg], "Obtaining Custody of a Child in Uganda", 2016-03-23, <https://cramanyaadvocates.wordpress.com/2016/03/23/obtaining-custody-of-a-child-in-uganda/> (hämtad 2018-08-16)

³⁹ OECD Development Centre's Social Institutions and Gender Index (SIGI), *Uganda SIGI Country Report*, 2015, s. 19-20, <https://www.oecd.org/countries/uganda/The%20Uganda%20SIGI%20Country%20Study.pdf> (hämtad 2018-08-16)

⁴⁰ *The Observer*, "Cover Story: Child Custody", 2010-04-21, <http://observer.ug/component/content/article?id=8192:cover-story-child-custody> (hämtad 2018-08-16)

Den ugandiska lagen *Children Act* ger båda föräldrarna samma rätt att ansvara för och vårda sina barn. När ett inomäktenskapligt barn föds i Uganda ska barnet registreras, och båda föräldrarna ska registreras som föräldrar till barnet. Om barn föds utanför äktenskap är inte fadern skyldig att registrera faderskapet.

Av konsulterade källor framgår att traditionella äktenskap erkänns som ett juridiskt äktenskap i Uganda. Uppgifterna om när ett traditionellt äktenskap är juridiskt giltigt går dock isär. Enligt ett pressmeddelande från URSB måste makar inom traditionella äktenskap kunna uppvisa ett äktenskapsbevis, men i en dom i Ugandas högsta domstol slogs fast att ett pars traditionella äktenskap godkändes då hela den överenskomna hemgiften var betald. Lifos kan därmed inte utesluta att makar inom traditionella äktenskap, vilka inte registrerat sitt äktenskap, ändå kan betraktas som makar av ugandisk domstol. Ett traditionellt äktenskap ska dock enligt rådande lagstiftning registreras, och om inte parterna gör detta kan svårigheter uppstå när det kommer till att bevisa äktenskapet vid exempelvis en vårdnadstvist.

Konsulterade källor gör gällande att det i vårdnadstvister är barnets bästa som ska stå i centrum, och barnets bästa antas ofta vara likställt med pappans vård. Då föräldrarna ingått ett traditionellt äktenskap, och detta erkänns av domstolen, anses pappan enligt sedvanerätten ha ensamt vårdnadsansvar för barnen vid tvister. Lifos drar dock också slutsatsen att om det traditionella äktenskapet inte erkänns av domstolen, bör barnet därmed betraktas som fött utom äktenskap. I detta fall är det föräldrarnas plikt att registrera barnets och sina egna individuppgifter, vilka i så fall framgår på barnets födelsebevis. Fadern är dock inte tvingad att registrera sig i omtvistade fall.

Trots den stora ökningen av barn som registreras i Uganda, saknar fortfarande ungefär var tredje barn under fem år ett födelsebevis. Vidare talar obekräftade uppgifter om att omkring 70 procent av yngre makar inom traditionella äktenskap i Uganda inte registrerat sina äktenskap. Lifos drar därmed slutsatsen att det sannolikt kan uppstå problematik kring bevisningen i de fall tvister om vårdnad går till domstol. I dessa fall har domstolen enligt *Divorce Act* fullt mandat att bestämma utgången i vårdnadsfrågor. Lifos drar vidare slutsatsen, utifrån lagtext och konsulterade källor ovan, att vårdnaden i sådana fall ofta tillfaller pappan.

Källförteckning

6.1. Elektroniska källor

CR. Amany Advocates & Solicitors Blog [blogg], “Obtaining Custody of a Child in Uganda”, 2016-03-23,

<https://cramanyaadvocates.wordpress.com/2016/03/23/obtaining-custody-of-a-child-in-uganda/> (hämtad 2018-08-16)

Daily Monitor, “All Marriages Must Be Registered – Government”, 2016-06-06, <http://www.monitor.co.ug/News/National/All-marriages-must-be-registered--government/688334-3233852-n1vcglz/index.html> (hämtad 2018-08-16)

High Court of Uganda (Kampala Family Division), *Namukasa v Kakondere (divorce cause no. 30 of 2010)*, UGHCFD 49, 2015-04-10, <https://ulii.org/ug/judgment/hc-family-division/2015/49> (hämtad 2018-08-16)

International Federation for Human Rights, *Women’s rights in Uganda: gaps between policy and practice*, 2012, <http://www.fidh.org/IMG/pdf/uganda582afinal.pdf> (hämtad 2018-08-16)

Judiciary of the Republic of Uganda, “Family Division”, 2018, <http://judiciary.go.ug/data/smenu/15/Family%20Division.html> (hämtad 2018-08-16)

Mujuzi, Jamil Ddamulira, “The Ugandan Customary (Registration) Act: A Comment”, *Journal of Third World Studies*, vol. 30, nr 1, 2013, <https://www.questia.com/library/journal/1G1-334378976/the-ugandan-customary-marriage-registration-act> (hämtad 2018-08-16)

New Vision, “Ugandans Not registering Their Customary Marriages”, 2016-09-15, https://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1435399/ugandans-registering-customary-marriages (hämtad 2018-08-16)

New Vision, “URSB Cautions Churches on Marriage Registration Compliance”, 2018-01-16, https://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1469148/ursb-cautions-church-compliance-marriage-registration (hämtad 2018-08-24)

NIRA, “Transfer of Births, Deaths and Adoption Order Registration from USB to NIRA Effective January 01, 2016”, odaterad, <https://www.nira.go.ug/index.php/2015/12/30/migration-birth-and-deaths/> (hämtad 2018-08-22)

The Observer, “Birth, Death Registration Go Online”, 2011-09-21,
<https://observer.ug/news-headlines/15158-birth-death-registrations-go-online> (hämtad 2018-08-22)

The Observer, “Cover Story: Child Custody”, 2010-04-21,
<http://observer.ug/component/content/article?id=8192:cover-story-child-custody> (hämtad 2018-08-16)

OECD Development Centre’s Social Institutions and Gender Index (SIGI),
“Uganda (Country Profile)”, odaterad,
<https://www.genderindex.org/country/uganda/> (hämtad 2018-08-16)

OECD Development Centre’s Social Institutions and Gender Index (SIGI),
Uganda SIGI Country Report, 2015,
<https://www.oecd.org/countries/uganda/The%20Uganda%20SIGI%20Country%20Study.pdf> (hämtad 2018-08-16)

Uganda Legal Information Institute (ULII), *Births and Deaths Registration Act 1973*, <https://www.ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/309> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *Children Act*, 1997, <https://www.ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/59> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *The Children (Amendment) Act*, 2016,
<https://ulii.org/ug/legislation/act/2015/2016/Children%20%28Amendment%29%20Act%202016.pdf> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *Constitution of the Republic of Uganda*, 1995,
<https://ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/0> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *The Customary Marriage (Registration) Act 1973*, 1973,
<https://www.ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/248> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *Divorce Act*, 1904, <https://ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/249> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *Marriage Act 1904*, 1904,
<https://www.ulii.org/ug/legislation/consolidated-act/251> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *The Marriage and Divorce Bill*, 2009,
<https://www.ulii.org/node/25009> (hämtad 2018-08-16)

ULII, *Registration of Persons Act, 2015*, 2015,
<https://www.ulii.org/ug/legislation/act/2015/4-6> (hämtad 2018-08-16)

Uganda Law Reform Commission (ULRC), “Legislative Proposals”, odaterad, <http://www.ulrc.go.ug/content/legislative-proposals> (hämtad 2018-08-16)

ULRC, “Marriage Bill, 2017”, 2017-07-20, <http://www.ulrc.go.ug/content/marriage-bill-2017> (hämtad 2018-08-16)

UNICEF Eastern and Southern Africa, “Mobile Technology Innovations Greatly Strengthen Accountability for Results to Children”, 2016-02-02, https://www.unicef.org/esaro/media-centre_uga2016_mobile-tech-innovations.html (hämtad 2018-09-17)

UNICEF, ”Uganda – Unicef Data”, 2017, <https://data.unicef.org/resources/crvs/uganda/> (hämtad 2018-08-22)

UNICEF Uganda, *Annual Report 2017*, 2018, https://www.unicef.org/uganda/UNICEF_UgandaAR2017-WEB.pdf (hämtad 2018-08-22)

UNICEF Uganda, *Birth Registration*, [https://www.unicef.org/uganda/Birth_reg_print\(2\).pdf](https://www.unicef.org/uganda/Birth_reg_print(2).pdf) (hämtad 2018-08-22)

Uganda Radio Network, “Marriage & Divorce Bill Changed”, 2017-07-06, <https://ugandaradionetwork.com/story/marriage-divorce-bill-changed> (hämtad 2018-08-16)

Uganda Registration Service Bureau (URSB), “Registration of Marriages in Uganda (June 2016)” [pressmeddelande], 2016-06-06, <https://www.jlos.go.ug/index.php/document-centre/civil-registrations/391-press-statement-on-registration-of-marriages-in-uganda/file> (hämtad 2018-09-21)

URSB, ”Civil Registration”, <https://ursb.go.ug/services/civil-registration/> (hämtad 2018-08-16)

Uganda Women’s Network (UWONET), *Facts in the Marriage Bill 2017*, 2017-03-30, <https://www.uwonet.or.ug/download/documentations/FACTS-IN-THE-MARRIAGE-BILL-2017-2017..pdf> (hämtad 2018-08-16)

US Department of State, *Country Report for Human Rights Practices 2017 – Uganda*, 2018-04-20, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41158> (hämtad 2018-08-16)

6.2. Tryckta källor

Kintu, Deborah, *The Ugandan Morality Crusade: The brutal Campaign Against Homosexuality and Pornography Under Yoweri Museveni*, 2018, Jefferson: McFarland & Company, Inc. Publihers.

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se